

स्वार्थको द्वन्द्व व्यवस्थापनका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: सार्वजनिक पदाधिकारीको कार्यसम्पादन तथा जिम्मेवारी वहनलाई निष्पक्ष, जवाफदेही र विश्वासनीय बनाउन तथा सदाचार र सुशासन प्रवर्द्धन गर्न स्वार्थको द्वन्द्व व्यवस्थापनका सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले,

सङ्घीय संसदले यो ऐन बनाएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यो ऐनको नाम “स्वार्थको द्वन्द्व व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०८०” रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यो ऐनमा—

(क) “निजी स्वार्थ” भन्नाले सार्वजनिक हित वा सरोकार बाहेकको स्वार्थ सम्झनुपर्छ र सो शब्दले सार्वजनिक पदाधिकारी वा निजको परिवारको सदस्यको व्यक्तिगत, पेशागत वा व्यावसायिक स्वार्थलाई समेत जनाउँछ।

(ख) “परिवार” भन्नाले सार्वजनिक पदाधिकारीको पति, पत्नी, बाबु, आमा, छोरा, छोरी, दाजु, भाइ, दिदी, बहिनी, नाति, नातिनी, बाजे, ठुलोबाबु, काका, फुपू, मामा, ससुरा, जेठान, साला, साली र त्यस्ता नाताका व्यक्तिको पति वा पत्नी तथा निजका छोरा, छोरी सम्झनुपर्छ।

(ग) “सचिव” भन्नाले नेपाल सरकारको सचिव सम्झनु पर्छ र सो शब्दले नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको विशिष्ट श्रेणीको अधिकृतलाई समेत जनाउँछ।

(घ) “सार्वजनिक पदाधिकारी” भन्नाले संविधान, प्रचलित नेपाल कानून वा सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीको निर्णय वा सम्झौताबमोजिम कुनै सार्वजनिक अख्तियारी प्रयोग गर्न पाउने वा कर्तव्य पालना गर्नुपर्ने वा दायित्व निर्वाह गर्नुपर्ने पदमा

बहाल रहेको व्यक्ति सम्झनुपर्छ र सो शब्दले देहायको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ—

- (१) विधायिकी, कार्यकारिणी, न्यायिक वा प्रशासनिक पदमा पारिश्रमिक पाउने वा नपाउने गरी स्थायी वा अस्थायी वा अन्य कुनै किसिमले नियुक्त, मनोनीत वा निर्वाचित भएको व्यक्ति,
- (२) सरकारी कोषबाट पारिश्रमिक वा अन्य कुनै आर्थिक सुविधा प्राप्त गर्ने गरी नियुक्त, मनोनीत वा निर्वाचित भएको व्यक्ति,
- (३) देहायबमोजिम तलब, भत्ता, पारिश्रमिक, सुविधा, हैसियत वा अन्य कुनै लाभ पाउने वा नपाउने गरी नियुक्त, मनोनीत वा निर्वाचित व्यक्ति—
 - (अ) राष्ट्रपति, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह वा सार्वजनिक निकाय समक्ष लिएको शपथबाट वा
 - (आ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तहको निकाय वा सार्वजनिक निकायसँग गरेको सम्झौता वा कबुलियत वा शर्त बमोजिम वा
 - (इ) सार्वजनिक कर्तव्य पालना गर्नको लागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तहको निकाय वा सोको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको निकाय वा अन्य कुनै सार्वजनिक निकायबाट।
- (४) सार्वजनिक निकायको कुनै पदमा बहाल रहेको व्यक्ति,
- (५) कुनै विवादको निरोपण गर्न प्रचलित कानूनबमोजिम नियुक्त भएको मध्यस्थ, मेलमिलापकर्ता वा यस्तै हैसियतको अन्य कुनै व्यक्ति,
- (६) प्रचलित कानूनबमोजिम नियुक्त, निर्वाचित वा मनोनीत लिक्विडेटर, सर्भेयर वा सोही प्रकृतिको हैसियतमा काम गर्ने व्यक्ति,
- (७) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह वा सोको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व वा नियन्त्रण रहेको निकाय वा अन्य कुनै सार्वजनिक निकायसँग भएको सम्झौता बमोजिम वा कुनै कार्य सम्पादन गर्न नियुक्त सल्लाहकार, परामर्शदाता, प्रतिनिधि वा विशेषज्ञ,

- (द) प्रचलित कानूनबमोजिम सार्वजनिक पद मानिने अन्य कुनै पदमा बहाल रहेको कुनै व्यक्ति,
- (९) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको अन्य कुनै व्यक्ति ।

(ड) “सार्वजनिक निकाय” भन्नाले देहायका निकाय सम्झनु पर्छ—

- (१) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह अन्तर्गतका सरकारी निकाय,
- (२) संवैधानिक अङ्ग वा निकाय वा सो अन्तर्गतका कार्यालय,
- (३) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको वा प्रचलित कानूनबमोजिम स्थापित संस्था, कम्पनी, समिति, आयोग, संस्थान, प्राधिकरण, निगम, प्रतिष्ठान, बोर्ड, केन्द्र, परिषद्, बैङ्क, मेडिकल कलेज र सोसँग सम्बद्ध अस्पताल वा यस्तै प्रकृतिका अन्य कुनै सङ्गठित संस्था,
- (४) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहद्वारा सञ्चालित वा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको पूर्ण वा आंशिक अनुदानप्राप्त प्रज्ञा प्रतिष्ठान, विश्वविद्यालय, महाविद्यालय, विद्यालय, अनुसन्धान केन्द्र र यस्तै प्रकृतिका अन्य कुनै प्राज्ञिक वा शैक्षिक संस्था,
- (५) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको ऋण वा अनुदानबाट सञ्चालित वा जमानतप्राप्त संस्था,
- (६) उपखण्ड (२), (३), (४) र (५) मा उल्लिखित संस्थाको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको वा नियन्त्रण रहेको संस्था,

(७) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको अनुमतिले वा सम्झौताअनुसार प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण, सम्बर्द्धन, उपयोग वा विकास निर्माणसम्बन्धी काम गर्न गठित उपभोक्ता समिति वा यस्तै प्रकारका अन्य संस्था,

(८) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको अन्य कुनै संस्था।

(च) “स्वार्थको द्वन्द्व” भन्नाले कुनै सार्वजनिक पदाधिकारीले प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम आफूलाई प्राप्त जिम्मेवारी वा कार्य सम्पादन गर्दा वा निर्णय लिँदा पदीय हैसियतमा सम्पादन गर्नुपर्ने कार्य वा जिम्मेवारीसँग निजको निजी स्वार्थ बाझिएको अवस्था सम्झनु पर्छ।

तर बृहत्तर सार्वजनिक हितको उद्देश्यले कुनै कार्य सम्पादन गर्दा वा निर्णय लिँदा निजको निजी स्वार्थ समेत जोडिएको रहेछ भने त्यस्तो अवस्थालाई स्वार्थको द्वन्द्व मानिने छैन।

३. सार्वजनिक पदाधिकारीको जिम्मेवारी: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले स्वार्थको द्वन्द्व व्यवस्थापनको लागि नियुक्त, मनोनयन वा निर्वाचित भई आफ्नो कार्यभार वा जिम्मेवारी सम्हाल्नु अघि आफ्नो निजी स्वार्थ रहन सक्ने विषय आफू कार्यरत निकायमा लिखित रूपमा जानकारी गराउनु पर्छ।

(२) प्रत्येक सार्वजनिक पदाधिकारीले यो ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिम स्वार्थको द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ।

(३) सार्वजनिक पदाधिकारीले अन्य प्रचलित नेपाल कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आफूले निर्णय गर्नु पर्ने विषयमा प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा आफ्नो निजी स्वार्थ रहेको भएमा त्यस्तो विषयमा निर्णय गर्न हुँदैन।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको अवस्था परी निर्णय गर्न नहुने भएमा सोको कारण खुलाई सोही निकाय वा कार्यालयमा आफूसरहको पदाधिकारी भए निजबाट निर्णय गराउनु पर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम आफूसरहको पदाधिकारी नभएमा देहायका पदाधिकारीले देहाय बमोजिम पेस गरी निकास्या भए बमोजिम गर्नु वा गराउनु पर्नेछ—

- (क) मन्त्री वा मुख्य सचिवले नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् समक्ष,
- (ख) संवैधानिक निकायको पदाधिकारीले अन्य बाँकी पदाधिकारी समक्ष,
- (ग) विशिष्ट श्रेणीको सार्वजनिक पदाधिकारीले मुख्य सचिव समक्ष,
- (घ) अन्य सार्वजनिक पदाधिकारीले आफूभन्दा एक तह माथिको पदाधिकारी समक्ष,
- (ङ) कुनै सङ्गठित संस्थाको प्रमुखले सम्बन्धित मन्त्रालयको सचिव समक्ष,
- (च) स्थानीय तहको अध्यक्ष वा प्रमुखले सम्बन्धित स्थानीय तहको कार्यपालिका समक्ष।

(६) कुनै सार्वजनिक पदाधिकारीले यस दफा विपरीत हुने गरी निर्णय गरेको रहेछ भने त्यस्तो निर्णय स्वतः बदर हुनेछ।

४. निजी स्वार्थको विषय जानकारी गराउनु पर्ने: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले स्वार्थको द्वन्द्व व्यवस्थापनको लागि आफ्नो पदीय हैसियतले वा आफू संलग्न सार्वजनिक निकायले गर्नुपर्ने काम वा जिम्मेवारीमा आफ्नो निजी स्वार्थ भएमा नियुक्ति, सरुवा वा पदस्थापन भएको सात दिनभित्र आफू कार्यरत निकायमा अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा उद्घोषण गर्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निजी स्वार्थ रहेको उद्घोषण गरेको विषयमा सार्वजनिक पदाधिकारीले कुनै राय व्यक्त गर्न, सिफारिस गर्न वा निर्णय प्रकृत्यामा संलग्न हुनु हुँदैन।

(३) सार्वजनिक पदाधिकारीले उपदफा (१) बमोजिम कुनै जानकारी नदिई उपदफा (२) विपरीत गरेको निर्णय स्वतः बदर हुनेछ।

(४) उपदफा (२) विपरीत निर्णय प्रकृत्यामा संलग्न हुने सार्वजनिक पदाधिकारीलाई सम्बन्धित सार्वजनिक निकायको प्रमुख आफैले विभागीय सजाय गर्न मिल्ने रहेछ भने

विभागीय सजाय गर्नुपर्नेछ र त्यसरी विभागीय सजाय गर्न नमिल्ने रहेछ भने विभागीय सजाय गर्न सम्बन्धित अख्तियारवाला समक्ष लेखी पठाउनुपर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम विभागीय सजायको लागि लेखी आएमा अख्तियारवालाले निजलाई प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम विभागीय सजाय गर्नुपर्नेछ ।

(६) उपदफा (४) बमोजिम लेखी पठाउँदा त्यस्तो सार्वजनिक पदाधिकारीलाई विभागीय सजाय गर्ने व्यवस्था नभएको अवस्थामा निजलाई अन्य आवश्यक कारबाही गर्न अख्तियारवाला समक्ष लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण: यो उपदफाको प्रयोजनको लागि "अन्य आवश्यक कारबाही" भन्नाले सार्वजनिक पदाधिकारीको नियुक्तिपत्र वा कार्यसम्पादन सम्झौतामा उल्लेख भएबमोजिम वा कार्यरत निकायसँग सम्बन्धित कानूनबमोजिम सचेत गराउने, सेवा सुविधा कटौती गर्ने वा पदबाट हटाउनेसम्मको कारबाही सम्झनुपर्छ ।

५. **उपहार सम्बन्धी:** (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले आफू पदमा रहँदाका बखत कसैबाट कुनै किसिमको उपहार लिनु हुँदैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सार्वजनिक पदाधिकारीले आफ्नो पदीय हैसियतमा कुनै उपहार प्राप्त गर्न मिल्ने रहेछ भने त्यसरी प्राप्त गरेको उपहार आफू कार्यरत सार्वजनिक निकायमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम दाखिला नगरेमा त्यस्तो उपहार जफत गरी सम्बन्धित पदाधिकारीलाई सोको मूल्य बराबरको रकम जरिवाना हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सार्वजनिक पदाधिकारीले पदीय हैसियतमा प्राप्त गरेको निश्चित मूल्यसम्मको उपहार निज आफैले राख्न पाउने गरी नेपाल सरकारले निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

६. करार गर्न नहुने: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले आफू कार्यरत सार्वजनिक निकायसँग निजी स्वार्थ रहेको विषयमा कुनै वस्तु वा सेवा खरिद, बिक्री, लेनदेन, भाडा वा लिज वा ठेक्का पट्टा सम्बन्धी करार गर्नु हुँदैन।

(२) सार्वजनिक पदाधिकारीले उपदफा (१) विपरीत करार गरेमा सो करार स्वतः बदर हुनेछ।

(३) उपदफा (१) विपरीत करार गरेको कारणले सार्वजनिक निकायलाई हानि-नोक्सानी भएको रहेछ भने सम्बन्धित सार्वजनिक पदाधिकारीलाई प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम कारबाही हुनेछ।

७. प्रतिनिधित्व गर्न नहुने : (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले आफ्नो निजी स्वार्थ रहेको वा हुनसक्ने अवस्थामा नेपाल सरकार वा अधिकारप्राप्त अधिकारीको अनुमति नलिई कुनै सरकारी वा गैरसरकारी स्तरमा आयोजना गरेका कार्यक्रम, सभा, सम्मेलन, आयोजना वा परियोजनामा प्रतिनिधित्व गर्न हुँदैन।

(२) उपदफा (१) विपरीत प्रतिनिधित्व गर्ने सार्वजनिक पदाधिकारीलाई नेपाल सरकार वा प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम अधिकारप्राप्त अधिकारीले निश्चित अवधि तोकी भविष्यमा कुनै प्रतिनिधित्व गर्न रोक लगाउन सक्नेछ।

८. सार्वजनिक खरिद वा लिलामीको निर्णय गर्न नहुने: (१) सार्वजनिक खरिद वा लिलामी गर्ने अधिकार प्राप्त सार्वजनिक पदाधिकारीले आफू कार्यरत रहेको सार्वजनिक निकायमा स्वार्थको द्वन्द्व हुने गरी सार्वजनिक खरिद वा लिलामी सम्बन्धी निर्णय गर्न हुँदैन।

तर त्यस्तो निकायको खरिद वा लिलामी प्रकृयाको आह्वान गर्न यस उपदफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(२) उपदफा (१) को विपरीत हुनेगरी कुनै निर्णय भएको रहेछ भने सो निर्णय प्रारम्भ देखि नै रद्द हुनेछ।

(३) सार्वजनिक पदाधिकारीले सार्वजनिक खरिद वा लिलामी सम्बन्धी प्रकृत्यामा सहभागी हुँदा जुन समयदेखि स्वार्थको द्वन्द्व देखिएको हो सोही समयदेखि सो प्रकृत्यामा सहभागी हुनु हुँदैन।

९. अनधिकृत विदेशी सहयोग लिने नहुने: (१) अधिकारप्राप्त सार्वजनिक पदाधिकारी बाहेक अन्य कसैले सरकारी वा गैरसरकारी संस्थासँग कुनै प्रकारको वैदेशिक सहायता, ऋण, प्राविधिक सहायता वा नगदी जिन्सी लिन वा लिनका लागि सिफारिस गर्न वा अनुरोध गर्न, गराउन वा त्यस्तो सम्झौता गर्न, गराउन वा त्यस्तो अनुदान लिन वा लिन लगाउन हुँदैन।

(२) कसैले उपदफा (१) विपरीतको कार्य गरेमा त्यस्तो कार्य स्वतः रद्द हुनेछ।

(३) उपदफा (१) विपरीत कसैले नगद वा जिन्सी प्राप्त गरेको रहेछ भने निजले प्राप्त गरेको त्यस्तो नगद वा जिन्सी जफत हुनेछ र अधिकारप्राप्त अधिकारीले निजलाई अवधि तोकी वा नतोकी कुनै कार्य गर्न रोक लगाउनेछ।

१०. अनधिकृत पत्राचार वा भेटघाट गर्न नहुने: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले तत्काल वा भविष्यमा आफू वा अन्य कसैलाई कुनै किसिमको लाभ प्राप्त गर्ने मनसायले विदेशी सरकारी, गैरसरकारी वा सार्वजनिक पदाधिकारीसँग अनधिकृत पत्राचार वा भेटघाट गर्न वा लाभ प्राप्त गर्न हुँदैन।

(२) कसैले उपदफा (१) विपरीत कुनै काम गरी कुनै नगद वा जिन्सी लाभ लिएको भएमा निजलाई त्यस्तो नगद भए नगद बराबर र जिन्सी भए जिन्सी वस्तुको मूल्य बराबरको रकम जरिवाना गरी त्यस्तो नगद वा जिन्सीसमेत जफत हुनेछ।

११. अनुचित प्रभाव पार्न वा डर, धाक, धम्की वा दवाव दिन नहुने: (१) कसैले आफ्नो वा अन्य कसैको निजी स्वार्थ पूरा गर्न कुनै सार्वजनिक पदाधिकारीलाई कुनै निर्णय गर्न वा नगर्नको लागि अनुचित प्रभाव पार्न वा डर, धाक, धम्की वा दवाव दिनु हुँदैन।

(२) कसैले उपदफा (१) विपरीत गरी सार्वजनिक पदाधिकारीबाट कुनै निर्णय गराएमा त्यस्तो निर्णय स्वतः बदर हुनेछ।

१२. बाह्य गतिविधिबाट अलग हुने: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले सार्वजनिक पद धारण गर्नु अघि निज कुनै पेसा, व्यवसाय वा कारोबारमा संलग्न रहेको भए देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ—

(क) त्यस्तो पेशा, व्यवसाय वा कारोबारको निर्णय गर्ने अख्तियारीबाट अलग हुने,

(ख) कुनै कारणले त्यस्तो पदबाट अवकाश वा अलग भएको एक वर्षसम्म त्यस्तो पेशा, व्यवसाय वा कारोबार सञ्चालन गर्ने अख्तियारी प्रयोग गर्न नहुने।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिलाई कुनै पेसा, व्यवसाय वा कारोबार गर्न छुट दिन सक्नेछ।

(३) सार्वजनिक पदाधिकारीले उपदफा (१) विपरीत कुनै काम गरेमा निज त्यस्तो सार्वजनिक पदमा रहन अयोग्य भएको मानिनेछ।

१३. स्वार्थबस सूचना लुकाउन, छिपाउन वा दिन नहुने: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले आफ्नो वा अन्य कसैको स्वार्थ पूर्तिको लागि आफूले प्राप्त गरेको सार्वजनिक निकायसँग सम्बन्धित सूचना अधिकारप्राप्त अधिकारीलाई जानकारी नदिई लुकाउन, छिपाउन वा अन्य कसैलाई दिन हुँदैन।

(२) कसैले उपदफा (१) विपरीत कार्य गरी सार्वजनिक निकायलाई प्रतिकूल असर परेको वा हानि-नोक्सानी पुगेको रहेछ भने निजलाई प्रचलित कानूनबमोजिम सजाय हुनेछ।

१४. पक्षपात वा विभेद गर्न नहुने: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले कर्तव्यपालनको सिलसिलामा आफ्नो वा अन्य कसैको स्वार्थ पूर्तिको लागि पक्षपात वा विभेद गरी कुनै व्यक्ति वा समूहलाई कुनै लाभ, सुविधा, छुट दिन वा अर्को व्यक्ति वा समूहलाई त्यस्तो लाभ, सुविधा, छुट दिन वञ्चित गर्ने गरी निर्णय गर्न हुँदैन।

(२) कसैले उपदफा (१) विपरीतको पक्षपात वा विभेद गरी गरेको निर्णय रद्द गरी पुनः कारबाही सुरु गर्नुपर्नेछ।

(३) उपदफा (१) विपरीतको कार्य गर्ने निर्णयकर्तालाई प्रचलित कानूनबमोजिम सजाय हुनेछ।

१५. विवरण पेस गर्ने : (१) देहायका पदमा नियुक्त, मनोनीत वा निर्वाचित सार्वजनिक पदाधिकारीले आफू नियुक्त, मनोनीत वा निर्वाचित भएको तीस दिनभित्र र प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको साठी दिनभित्र अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा विवरण सार्वजनिक गरी आफू कार्यरत सार्वजनिक निकायमा पेस गर्नु पर्नेछ।

- (क) राष्ट्रपति,
- (ख) उपराष्ट्रपति,
- (ग) प्रधानमन्त्री,
- (घ) प्रधानन्यायाधीश,
- (ङ) प्रतिनिधि सभाका सभामुख, राष्ट्रिय सभाका अध्यक्ष,
- (च) प्रदेश प्रमुख,
- (छ) नेपाल सरकारका मन्त्री, प्रदेश सरकारका मुख्यमन्त्री,
- (ज) नेपाल सरकारका राज्य मन्त्री, राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्ष, सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीश, संवैधानिक निकायका प्रमुख, न्यायपरिषद्का सदस्य, महान्यायाधिवक्ता, प्रदेश सभाका सभामुख,
- (झ) नेपाल सरकारका सहायक मन्त्री, संघीय संसदका सदस्य, उच्च अदालतका मुख्य न्यायाधीश, प्रदेश सरकारका मन्त्री, प्रदेश सभाका उपसभामुख, प्रदेश सरकारका राज्यमन्त्री, काठमाडौँ महानगरपालिकाका प्रमुख, संविधानसभाका सदस्य, नेपाल सरकारका मुख्य सचिव, प्रधान सेनापति,
- (ञ) प्रदेश सरकारका सहायक मन्त्री, प्रदेश सभाका सदस्य, महानगरपालिकाका प्रमुख (काठमाडौँ महानगरपालिका बाहेक), जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख,

- (ट) संवैधानिक निकायका पदाधिकारी, राष्ट्रिय योजना आयोगका सदस्य, संघीय संसदका महासचिव, सर्वोच्च अदालतका मुख्य रजिष्ट्रार, नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नर,
- (ठ) नेपाल सरकारका सचिव एवं राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीका अधिकृत, नेपाली राजदूत, रथी, प्रहरी महानिरीक्षक, सशस्त्र प्रहरी महानिरीक्षक, मुख्य अनुसन्धान निर्देशक (राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग), उपमहानगरपालिका प्रमुख, काठमाण्डौं महानगरपालिका उपप्रमुख,
- (ड) उच्च अदालतका न्यायाधीश, मुख्य न्यायाधिवक्ता,
- (ढ) प्रदेश लोकसेवा आयोगका अध्यक्ष, नगरपालिकाका प्रमुख, उपरथी, प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक, सशस्त्र प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागका अतिरिक्त मुख्य अनुसन्धान निर्देशक, प्रदेश लोकसेवा आयोगका सदस्य,
- (ण) महानगर उपप्रमुख (काठमाडौं महानगरपालिका बाहेक), जिल्ला समन्वय समितिका उपप्रमुख, गाउँपालिका अध्यक्ष, उपमहानगरपालिकाका उपप्रमुख, नगरपालिकाका उपप्रमुख, नेपाल सरकारका सहसचिव एवं राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सोसरहको अधिकृत, जिल्ला न्यायाधीश, प्रमुख जिल्ला अधिकारी (राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी)
- (त) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको पदाधिकारी।

(२) सार्वजनिक पदाधिकारीले उपदफा (१) बमोजिम पेस गरेको विवरणमा आधारभूत परिवर्तन भएमा त्यस्तो परिवर्तन भएको तीस दिनभित्र अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा परिवर्तित विवरण सार्वजनिक गरी सार्वजनिक निकायमा पेस गर्नुपर्नेछ।

स्पष्टीकरण: यस दफाको प्रयोजनका लागि “आधारभूत परिवर्तन” भन्नाले—

- (क) उपदफा (१) बमोजिम पेस गरेको विवरणमा कुनै परिवर्तन भएको, वा

- (ख) निज वा निजको परिवारको एकासगोलको सदस्य शेयरधनी भएको कुनै कम्पनी वा संस्थाको सम्पत्ति, दायित्व, वित्तीय वा व्यावसायमा परिवर्तन भएको, वा
- (ग) निजको परिवारको एकासगोलको कुनै सदस्य नरहेमा वा थपिएमा र त्यस्तो सदस्य नरहेको वा थपिएको कारणले उपदफा (१) बमोजिम पेस गरेको विवरणमा परिवर्तन भएमा वा हुने भएमा ।

(३) सार्वजनिक पदाधिकारीले काबु बाहिरको परिस्थिति परी उपदफा (१) वा उपदफा (२) बमोजिमको अवधिभित्र विवरण सार्वजनिक गर्न र पेस गर्न नसक्ने भएमा निजले सोको लिखित जानकारी आफू कार्यरत सार्वजनिक निकायमा दिई त्यस्तो अवधि समाप्त भएको तीस दिनभित्र त्यस्तो विवरण सार्वजनिक गरी पेस गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको अवधिभित्र समेत निजले विवरण पेस नगरेमा निजलाई सार्वजनिक निकायको बैठकमा उपस्थित हुन वा कार्यक्रममा भाग लिन रोक लगाइनेछ र सो विषय सार्वजनिक गरिनेछ ।

१६. सार्वजनिक लिखत मानिने: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले दफा १५ को उपदफा (१) बमोजिम पेस गरेको विवरणको लिखत सार्वजनिक लिखत मानिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको विवरणलाई सम्बन्धित सार्वजनिक निकायले आफ्नो वेबसाइटमा राख्नुपर्नेछ ।

१७. आफ्नो तलब, भत्ता तथा सुविधा आफै निर्धारण गर्न नहुने: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले आफ्नो तलब, भत्ता तथा सुविधा आफैले निर्धारण गरी लिनु हुँदैन ।

(२) कसैले उपदफा (१) विपरीत आफ्नो तलब, भत्ता तथा सुविधा आफैले निर्धारण गरी लिएको रहेछ भने राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रले सो रकम असुल उपर गरी सो बराबरको रकम जरिबाना गर्नसक्नेछ ।

तर बृहत्तर सार्वजनिक प्रयोजनका लागि तलब, भत्ता, सुविधा निर्धारण गर्दा सार्वजनिक पदाधिकारी समेत लाभान्वित हुने रहेछ भने त्यसरी तलब, भत्ता, सुविधा निर्धारण गर्न यो उपदफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन।

१८. सचेतना अभिवृद्धि गर्ने: नेपाल सरकारले सार्वजनिक पदाधिकारीको स्वार्थको द्वन्द्व विषयमा आवश्यकताअनुसार सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्नेछ।

१९. अलग रहनुपर्ने: (१) सार्वजनिक पदाधिकारी जुनसुकै कारणले सार्वजनिक निकायको पदबाट अलग भएको एक वर्षसम्म त्यस्तो निकायसँग स्वार्थको द्वन्द्व हुने कुनै काम गर्न वा त्यस्तो काममा संलग्न हुनु हुँदैन।

(२) कसैले उपदफा (१) विपरीत कुनै काम गरेको रहेछ भने त्यस्तो काम प्रारम्भदेखि नै रद्द हुनेछ।

(३) कसैले उपदफा (१) विपरीत काम गरेको कारणले सार्वजनिक निकायलाई हानि-नोक्सानी भएको रहेछ भने निजलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारबाही हुनेछ।

२०. अनुगमन: (१) सार्वजनिक निकायको प्रमुखले आफ्नो वा अन्तर्गतका सार्वजनिक निकायको कार्य सम्पादनमा स्वार्थको द्वन्द्वको सम्बन्धमा अनुगमन गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अनुगमन गर्दा स्वार्थको द्वन्द्वबाट प्रभावित भई कार्य गरेको पाइएमा त्यस्तो कार्य तुरुन्त सच्याउन सम्बन्धित अधिकारीलाई निर्देशन दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम दिएको निर्देशन बमोजिम नगर्ने सार्वजनिक पदाधिकारीलाई विभागीय सजाय हुन सक्नेछ।

२१. उजुरी: (१) सार्वजनिक पदाधिकारीले यो ऐन विपरीत कार्य सम्पादन गरेको वा गर्न लागेको रहेछ भने सो सम्बन्धमा जोसुकैले सम्बन्धित सार्वजनिक निकाय वा सोको माथिल्लो निकायमा उजुरी दिन सक्नेछ।

तर सार्वजनिक निकायको प्रमुखले नै यो ऐन विपरीत कार्य गरेको भएमा त्यस्तो निकायको माथिल्लो सार्वजनिक निकायमा नै उजुरी दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजुरी प्राप्त भएमा सम्बन्धित सार्वजनिक निकायको प्रमुखले आवश्यक छानबिन गर्न वा गराउन सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्दा कुनै कैफियत देखिएमा उक्त काम कारबाही बदर गरी पुनः कानूनबमोजिम कारबाही सुरु गर्नु वा गराउनु पर्नेछ।

२२. अभिलेख पुस्तिका राख्नु पर्ने: दफा ३ को उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि देहायका सार्वजनिक पदाधिकारीले आफू कार्यरत सार्वजनिक निकायमा अभिलेख पुस्तिका राख्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ—

- (क) मन्त्रिपरिषद्का सदस्य, मुख्य सचिव र सचिवको हकमा मुख्य सचिवले,
- (ख) मन्त्रालय, आयोग, केन्द्रीयस्तरका निकाय, सचिवालय वा कार्यालयका कर्मचारीको हकमा सम्बन्धित सचिवले,
- (ग) न्यायाधीशको हकमा न्याय परिषद्को सचिवले,
- (घ) अदालतका कर्मचारीको हकमा मुख्य रजिष्ट्रारले,
- (ङ) संघीय संसदका सदस्य र कर्मचारीको हकमा संघीय संसदका महासचिवले,
- (च) प्रदेश सभा संसद र कर्मचारीको हकमा प्रदेश सभाका सचिवले,
- (छ) स्थानीय तहको पदाधिकारी र कर्मचारीको हकमा प्रशासकीय प्रमुखले,
- (ज) विभागीय प्रमुखको हकमा सम्बन्धित सचिवले,
- (झ) विभागका कर्मचारी र कार्यालय प्रमुखको हकमा विभागीय प्रमुखले,
- (ञ) कार्यालयका कर्मचारीको हकमा कार्यालय प्रमुखले,
- (ट) सङ्गठित संस्थाहरूको प्रमुखको हकमा सम्बन्धित मन्त्रालयको सचिवले,
- (ड) सङ्गठित संस्थाका कर्मचारीको हकमा सम्बन्धित सङ्गठित संस्थाको प्रमुखले।

अनुसूची-१
(दफा ४ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

सार्वजनिक पदाधिकारीले गर्ने स्वार्थको द्वन्द्व सम्बन्धी स्वःघोषणा

१. नाम:
२. पद:
३. ठेगाना:
 - (क) स्थायी :
 - (ख) अस्थायी :
 - (ग) सम्पर्क नम्बर :
 - (घ) इमेल ठेगाना :
४. सार्वजनिक निकायको नाम र ठेगाना:
५. नियुक्ति, मनोनयन वा निर्वाचित भएको पद र मिति:
६. सार्वजनिक निकायसँग आफ्नो हित, चासो वा सरोकार भए वा नभएको:
सार्वजनिक निकायसँग आफ्नो हित, चासो वा सरोकार भए त्यस्ता विषयहरू खुलाउने:
 - (क)
 - (ख)
 - (ग)
७. नियुक्ति, मनोनयन वा निर्वाचित हुनु अघिको पेशा वा व्यवसाय:
८. अन्य केही भए:

माथि उल्लेख भएको विवरण जाने बुझे थाहा भएसम्म ठिक छ, फरक परे कानूनबमोजिम सहुंला बुझाउँला।

दस्तखत.....

नाम:

पद:

मिति:

अनुसूची-२
(दफा १५ सँग सम्बन्धित)

सार्वजनिक पदाधिकारीले सार्वजनिक गर्नुपर्ने विवरण

१. नाम:
२. पद:
३. ठेगाना:
 - (क) स्थायी :
 - (ख) अस्थायी :
 - (ग) सम्पर्क नम्बर :
 - (घ) इमेल ठेगाना :
४. नियुक्ति, मनोनयन वा निर्वाचित भएको पद र मिति:
५. पारिवारिक विवरण:
 - (क) बाबु:
 - (ख) आमा:
 - (ग) पति/पत्नी:
 - (घ) छोरा, छोरी:
 - (ङ) दाजु, भाइ:
 - (च) दिदी, बहिनी:
 - (छ) सासू, ससुरा:
 - (ज) अन्य:
६. आफ्नो हित, चासो वा सरोकारको क्षेत्र:
७. नियुक्ति, मनोनयन वा निर्वाचित हुनु अधिको:-

- (क) पेशा:
- (ख) व्यवसाय:
- (ग) मासिक/वार्षिक आमदानी:
- (घ) वार्षिक कर तिरेको रकम:
- (ङ) कुनै दान, उपहार पाएको भए सोको विवरण:
- (च) परामर्शदाता भए निकायको नाम र प्राप्त सुविधाको विवरण:

- ८. सम्पत्ति (चल र अचल) र दायित्व:
- ९. परिवारको सम्पत्ति र पेसा वा व्यवसाय:
- १०. लगानी (शेयर, डिबेन्चर):
- ११. कुनै फर्म, कम्पनी वा संस्थामा संलग्न भए सोको विवरण:
- १२. सवारी साधन भए सो प्राप्त गरेको स्रोत र मिति:
- १३. समाजसेवामा संलग्न भए सो संस्थाको विवरण र आवद्ध भएको मिति:
- १४. कसैलाई एकलाख रुपैयाभन्दा बढी चन्दा दिएको भए सोको विवरण:
- १५. दण्ड सजाय पाएको भए सोको विवरण:
- १६. अन्य विवरण:

माथि उल्लेख भएको विवरण जाने बुझे थाहा भएसम्म ठिक छ, फरक परे कानूनबमोजिम सहुँला बुझाउँला।

दस्तखत.....

नाम:

पद:

मिति:

सार्वजनिक निकायको नाम: